

Функціонування і розвиток механізмів державного управління

УДК 351:352

**Приліпко Сергій Михайлович**

*доктор наук з державного управління,*

*в.о. завідувача кафедри публічного управління,*

*менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України*

**Prylipko Sergii**

*Doctor of Science in Public Administration,*

*Acting Head of the Department of Public Administration,*

*Innovation Management and Extension Service*

*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

*ORCID: 0000-0002-6116-328X*

**Валов Олег Володимирович**

*аспірант кафедри публічного управління,*

*менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва*

*Національний університет біоресурсів і природокористування України*

**Valov Oleg**

*Postgraduate Student of the Department of*

*Public Administration, Innovation Management and Extension Service*

*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

*ORCID: 0000-0001-7369-4435*

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ  
ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО РОЗВИТКУ  
ТЕРИТОРІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ  
IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATIONAL MECHANISM OF  
FORMING THE CONCEPT OF INTEGRATED DEVELOPMENT OF  
TERRITORIAL COMMUNITY'S TERRITORY**

**Анотація.** У статті проаналізовано організаційний механізм формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади та удосконалено окремі елементи його функціонування. Розширено та обґрунтовано систему принципів забезпечення процесу формування Концепції за рахунок доповнення до базових додаткових принципів: професійної компетентності, колегіальності, законності, ефективності та результативності, доброчесності, політичної неупередженості, поєднання місцевих і державних інтересів, прозорості, відкритості, публічності, підзвітності та відповідальності. Запропоновано розподілити склад робочої групи з формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади на дві категорії. До першої категорії варто залучити представників органів публічної влади, державних і комунальних підприємств та зовнішніх заінтересованих сторін (потенційні інвестори, програми і проекти міжнародної технічної допомоги, сусідні територіальні громади, експерти та ін.); до другої – представників громадськості та громадських об'єднань на рівні не менше 51 % від загальної кількості учасників робочої групи. З однієї сторони це забезпечить раціональне співвідношення участі влади та громадськості, з іншої – залишить переважне право місцевим жителям приймати остаточне рішення у разі дискусії. Доведено, що для кращої співробітництва робочої групи зі своїми членами та іншими заінтересованими сторонами доцільно застосовувати додаткові практики взаємодії: постійної комунікації та зворотного зв'язку, фасилітації та медіації, моніторингу, аналізу та експертної оцінки. Визначено, що використання RBM-підходу, територіально-орієнтованого, безпекового та гендерного підходів сприятиме орієнтації розробників Концепції на кращі показники результативності та вищий рівень ефективності використання ресурсів у різних сферах розвитку території, забезпечить врахування важливих заходів безпеки, гарантуватиме дотримання рівних прав і

можливостей жінок і чоловіків брати участь у всіх сферах життєдіяльності територіальної громади.

**Ключові слова:** інтегрований розвиток території, концепція інтегрованого розвитку, організаційний механізм, територіальна громада, органи місцевого самоврядування, громадськість, принципи та підходи у публічному управлінні.

**Summary.** *The organizational mechanism of forming the Concept of integrated development of the territorial community's territory is analyzed in the article, the individual elements of its functioning are improved. The system of principles for ensuring the process of Concept's formation is expanded and justified by adding to the basic additional principles: professional competence, collegiality, legality, efficiency and effectiveness, integrity, political impartiality, combination of local and state interests, transparency, openness, publicity, accountability and responsibility. Dividing the membership of working group on the formation of the Concept of integrated development of the territory of the territorial community into two categories is proposed. The first category should include representatives of public authorities, state and communal enterprises, external interested parties (potential investors, international technical assistance programs and projects, neighboring territorial communities, experts etc.); the second category should include representatives of the public and public associations at the level of at least 51% of the total number of members in working group. On the one hand, this will ensure a rational matching of government and public participation, and on the other hand, it will leave the overwhelming right to local residents to make the final decision in the event of a discussion. It is advisable to apply additional interaction practices for better cooperation of working group with its members and other interested parties: constant communication and feedback, facilitation and mediation, monitoring, analysis and expert evaluation. It is determined that the use of the RBM-approach,*

*territorially oriented, security and gender approaches will contribute to the orientation of the Concept developers to better performance indicators and a higher level of efficiency in the use of resources in various areas of the territory development, will ensure taking to account the important security measures, will guarantee the observance of equal rights and opportunities for women and men to participate in all spheres of life of the territorial community.*

**Key words:** *integrated development of territory, concept of integrated development, organizational mechanism, territorial community, local self-government body, the public, principles and approaches in public administration.*

**Постановка проблеми.** У Законі України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року № 3038-VI [15] Концепцію інтегрованого розвитку території територіальної громади (далі – Концепція) віднесено до документів стратегічного планування. Основна мета її розроблення полягає у визначенні довгострокових, міждисциплінарних, просторових та соціально-економічних пріоритетів розвитку території з урахуванням інтересів місцевих мешканців та суб’єктів господарювання через безпосереднє їх залучення до робочої групи. Механізм формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади визначений Порядком, який затверджений наказом Міністерства розвитку громад та територій 22.06.2022 р. № 172 [12]. За своїм змістом він передбачає організаційний процес її розроблення, обговорення та затвердження. Структура організаційного механізму формування Концепції включає різні елементи, які потребують удосконалення для повноцінного його функціонування та досягнення очікуваних результатів – реалізації принципів сталого розвитку територіальної громади, підвищення якості життя, доступності та рівності можливостей, сприяння розвитку суспільних відносин та ділової активності, оптимізації адміністративної діяльності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питаннями інтегрованого розвитку територій на основі комплексного підходу та функціонування механізмів публічного управління присвячено ряд публікацій вчених. Зокрема, О.В. Бузун визначив, що для ефективного вирішення проблем інтегрованого розвитку територій необхідно застосовувати комплексний підхід з урахуванням сучасних вимог сталого розвитку країни та долучатися до новітніх європейських інтеграційних процесів [1, с. 160]. М.О. Вяхірев вважає, що процес планування інтегрованого розвитку територіальних громад будується на основі застосування комплексного підходу, а концепція інтегрованого розвитку території є інструментом підвищення ефективності місцевого врядування, яка повинна формуватися на чітких принципах, конкретних цілях та визначати спільні просторові наміри громади [2, с. 97]. Під час досліджень механізмів забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади І.П. Лопушинський, В.Д. Філіппова та Р.М. Плющ стверджують, що процес публічного управління в Україні відбувається за допомогою розроблення та реалізації відповідних механізмів управління, що забезпечують своєчасне та ефективне розв'язання проблем територіальних громад на основі інтегрованого підходу до місцевого розвитку [3, с. 155]. С.М. Приліпко, О.І. Васильєва та Н.В. Васильєва розглядають методологічні засади формування та функціонування комплексного механізму публічного управління, що забезпечує інтегрований розвиток сільських територій на засадах кооперації [4, с. 99; 18, с. 152]. Водночас, у цих та інших дослідженнях недостатньо розкриті питання функціонування та удосконалення організаційного механізму інтегрованого розвитку територіальної громади.

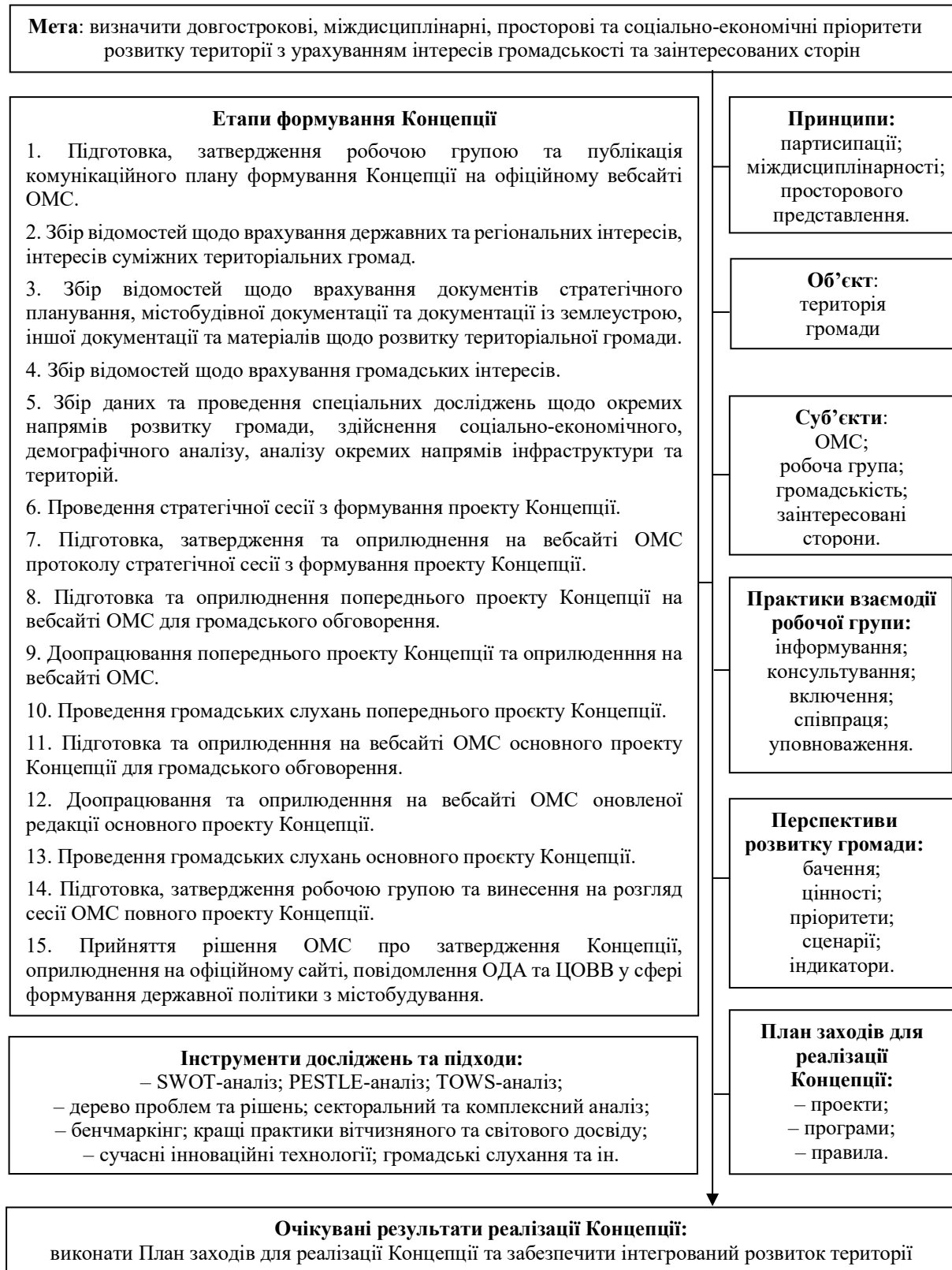
**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Мета статті полягає в аналізі організаційного механізму формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади та удосконаленні

окремих елементів його функціонування.

**Виклад основного матеріалу.** Механізм формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади включає різні елементи, до яких належать принципи, суб'єкти, об'єкт, практики взаємодії між учасниками, інструменти досліджень, підходи, етапи розроблення тощо (рис. 1). Його функціонування здійснюється на основі дотримання базових принципів: партисипації, міждисциплінарності та просторового представлення. Принцип партисипації передбачає залучення робочою групою представників громадськості до процесу роботи над Концепцією, врахування пропозицій та постійне висвітлення інформації про етапи її розроблення. Застосування принципу мультидисциплінарності надає можливість розглянути усі аспекти соціального та економічного розвитку території, фактори взаємного впливу різних галузей і сфер діяльності, узагальнити можливі ризики під час реалізації Концепції. Принцип просторового представлення забезпечує відображення даних, результатів різних видів аналізу, стратегічного бачення, пріоритетів розвитку, стратегічних цілей проектів та програм у вигляді геопросторових даних, карт, схем, діаграм, інформаційних графіків тощо.

До процесу розроблення, узгодження, обговорення, внесення змін та затвердження Концепції інтегрованого розвитку відповідної територіальної громади залучені різні учасники, які мають визначені завдання та функції.

Орган місцевого самоврядування є ініціатором та замовником Концепції. На сесії відповідної сільської, селищної або міської ради депутати приймають рішення про формування Концепції з визначенням джерел фінансування, соціально-економічних та інших пріоритетів розвитку, стратегічних цілей та орієнтовних індикаторів їх досягнення на визначений період, затверджують персональний склад робочої групи.



**Рис. 1. Схема функціонування організаційного механізму формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади**

*Джерело:* складено автором на основі [12]

Виконавчий комітет органу місцевого самоврядування постійно співпрацює з робочою групою, є координатором у формуванні запитів до органів державної влади, органів місцевого самоврядування суміжних територіальних громад, сусідніх держав, країн ЄС, міждержавних утворень, міжнародних організацій та інших зацікавлених сторін щодо надання необхідних відомостей та матеріалів для врахування міждержавних, державних, регіональних та місцевих інтересів при розробці Концепції, а у разі необхідності – проведення на їх основі спеціальних досліджень щодо окремих напрямів розвитку громади. Проект розробленої Концепції розглядається, обговорюється та затверджується рішенням сесії відповідної сільської, селищної або міської ради.

Робоча група, як тимчасовий консультативно-дорадчий орган, безпосередньо займається питаннями формування змісту Концепції та взаємодіє з іншими учасниками з метою збору інформаційних даних, проведення спеціальних досліджень, врахування попередньо прийнятих документів та пропозицій заінтересованих сторін, організації громадських слухань, опрацювання та узагальнення результатів обговорення, внесення змін, доопрацювання, винесення на розгляд останньої версії стратегічного документа для затвердження органом місцевого самоврядування. До її складу можуть входити представники відповідної ради та її виконавчого органу, органів державної влади, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, органів самоорганізації населення, громадських організацій, інших заінтересованих сторін. Кількість учасників робочої групи може коливатися від 5 до 21 осіб з непарною кількістю членів для прийняття рішень під час голосування [11].

Громадськість активно залучається до процесу формування та обговорення проекту Концепції. Її представниками можуть бути одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, що зареєстровані на території громади, на яку поширюється дія документа



стратегічного планування [17]. Пропозиції громадськості повинні враховувати громадські інтереси, тобто її потреби щодо забезпечення благополуччя, здоров'я, стабільності, безпеки та сталого розвитку, умов для належної реалізації та захисту прав та ін. [10]. Крім представників громадськості, робочою групою також залучаються зовнішні зацікавлені сторони для підготовки та врахування окремих складових Концепції на основі використання практик інформування, консультування, включення, співпраці та уповноваження.

Орган місцевого самоврядування, робоча група, громадськість та зовнішні зацікавлені сторони взаємодіють між собою відповідно до узгодженого плану проведення заходів та послідовності етапів виконання дій для формування Концепції, використовуючи різні інструменти досліджень та підходи. Орієнтири розвитку територіальної громади будуються на основі комплексного аналізу розвитку територіальної громади, який включає оцінку сучасного стану її функціонування за різними напрямками. Відповідно, на основі визначених стратегічних та операційних цілей формується План заходів для реалізації Концепції через впровадження проектів, програм та правил забезпечення процесу їх виконання.

З урахування сучасних тенденцій розвитку територіальних громад та дією в Україні воєнного стану, вважаємо за необхідне удосконалити окремі елементи функціонування організаційного механізму формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади.

До формування Концепції залучені різні учасники, які здійснюють діяльність на основі визначених принципів у нормативно-правових актах, зокрема: у законах України «Про місцеве самоврядування в Україні» [13], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [16], «Про місцеві державні адміністрації» [14], «Про державну службу» [6], «Про громадські об'єднання» [5], «Про доступ до публічної інформації» [7] та ін. Вважаємо за необхідне удосконалити систему принципів, дотримання яких

забезпечить формування Концепції на основі взаємоузгодженої роботи учасників. Передбачений у Порядку формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади перелік базових принципів партисипації, міждисциплінарності та просторового представлення доцільно доповнити додатковими принципами професійної компетентності, колегіальності, законності, ефективності та результативності, доброчесності, політичної неупередженості, поєднання місцевих і державних інтересів, прозорості, відкритості, публічності, підзвітності та відповідальності. Таким чином, базові у поєднанні з додатковими формують систему принципів забезпечення процесу формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади (табл. 1).

Таблиця 1

**Система принципів забезпечення процесу формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади**

Група принципів	Принципи
Базові	Партисипації, міждисциплінарності та просторового представлення.
Додаткові	<p><i>Професійної компетентності</i> – здатність застосувати професійні уміння, знання, навички у поєднанні з іншими важливими компонентами професійного розвитку, що підтверджені відповідною освітою, досвідом роботи та успішними досягненнями за окремою сферою чи напрямом діяльності.</p> <p><i>Колегіальності</i> – обговорення та прийняття рішень з урахуванням різних думок, поглядів, позицій та точок зору усіх учасників.</p> <p><i>Законності</i> – діяльність та прийняття рішень в межах правового поля, дотримання та виконання законів та нормативно-правових актів.</p> <p><i>Ефективності та результативності</i> – раціональне співвідношення ресурсів для досягнення поставленої мети, стратегічних, оперативних цілей, завдань та очікуваних результатів.</p> <p><i>Доброчесності</i> – спрямованість на захист публічних інтересів, відмова від превалювання особистого інтересу.</p> <p><i>Політичної неупередженості</i> – недопущення впливу політичних поглядів та політичної приналежності на процес обговорення та прийняття рішень.</p> <p><i>Поєднання місцевих і державних інтересів</i> – об'єднання зусиль та врахування усіх можливих варіантів місцевого розвитку у взаємозв'язку із загальнодержавними інтересами розвитку країни.</p>

<p><i>Прозорості, відкритості, публічності</i> – висвітлення інформації на відкритих платформах; забезпечення вільного доступу до інформації про процес роботи, прийняття рішень, здійснення заходів та інші аспекти діяльності.</p> <p><i>Підзвітності та відповідальності</i> – зобов'язання періодичного звітування перед замовником, нести відповідальність про хід та своєчасність формування Концепції перед територіальною громадою.</p>
---

*Джерело:* узагальнено автором на основі [5; 6; 7; 13; 14; 16]

У Порядку формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади чітко не визначений перелік учасників робочої групи. Для забезпечення можливостей кожного з представників взяти повноцінну участь у розробленні Концепції та дотримання раціонального співвідношення влади та громадськості, склад робочої групи необхідно сформувати з представників двох категорій. До першої варто залучити представників органів публічної влади, державних і комунальних підприємств та зовнішніх заінтересованих сторін (потенційні інвестори, програми і проекти міжнародної технічної допомоги, сусідні територіальні громади, експерти та ін). До другої – представників громадськості та громадських об'єднань. Частка представників другої категорії повинна становити не менше 51 %, що надаватиме переважне право мешканцям громади враховувати їх точку зору при прийнятті рішень під час дискусій.

Під час формування Концепції робочій групі рекомендовано розширити перелік успішних практик взаємодії із заінтересованими сторонами. Крім інформування, консультування, включення, співпраці та уповноваження раціонально запровадити практики постійної комунікації та зворотного зв'язку, фасилітації та медіації, моніторингу, аналізу та експертної оцінки. Зокрема, практика постійної комунікації та зворотного зв'язку забезпечує активне спілкування, неперервну взаємодію, обмін ідеями та іншою інформацією між учасниками робочої групи та заінтересованими сторонами, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та різних каналів обміну інформацією.

Зворотний зв'язок допомагає одержати відгуки, пропозиції, зауваження та скарги, визначити потреби та оцінити очікування представників громади та інших зацікавлених сторін, вчасно реагувати на правильність рішень та тривалість етапів формування Концепції. Запровадження практики фасилітації та медіації зумовлює використання спеціальних вмінь і навичок для полегшення роботи учасників робочої групи та інших стейкхолдерів для досягнення спільної мети. З однієї сторони керівнику робочої групи необхідно врахувати різні ідеї, точки зору та нескінченні пропозиції на засадах рівноправності, з іншої – знайти аргументи переконати співрозмовників про їх несумісність через обмеженість ресурсів чи інші причини, недоцільність, а інколи – їх абсурдність. Вміння фасилітатора вести конструктивний діалог позбавляє учасників можливості конфліктувати між собою. Тим не менш, конфліктні ситуації вирішує медіація, що допомагає створити сприятливе середовище, зберегти взаємовідносини між сторонами, налагодити комунікацію та забезпечити подальшу співпрацю. Процес моніторингу, аналізу та експертної оцінки є однією з важливих практик взаємодії робочої групи з іншими учасниками, що допомагає постійно відслідковувати й аналізувати стан виконаної роботи на окремому етапі формування Концепції, за необхідності здійснювати оцінку її виконання експертами та визначати готовність переходу до наступного етапу. До незалежної експертної оцінки рекомендовано залучати фахівців із ЗВО, наукових установ та громадських об'єднань, які мають відповідний профіль підготовки, практичний досвід роботи та успішні практики реалізації аналогічних проектів. Проміжна експертна оцінка виявить можливі неточності та унеможливить допущення помилок на наступних етапах розроблення Концепції.

До визначених підходів, які використовує робоча група у процесі формування Концепції, рекомендовано додати RBM-підхід, територіально-орієнтований, безпековий та гендерний підходи.

*RBM-підхід* – полягає у визначенні конкретних та вимірюваних результатів діяльності у середньостроковій перспективі, послідовність у реалізації визначених пріоритетів та ефективну координацію заінтересованих сторін. Він сприяє розв'язанню проблем, задоволенню потреб жителів територіальної громади на основі стратегічного планування, що передбачає вибір оптимального варіанту досягнення визначених кінцевих результатів, які оцінюються на основі вимірюваних показників.

*Територіально-орієнтований підхід* передбачає планування розвитку територіальної громади на основі детального вивчення та аналізу можливостей та обмежень для різних населених пунктів, підготовку та реалізацію заходів та проектів, які матимуть максимальний позитивний вплив на розвиток громади і не призведуть до погіршення економічної, бюджетної, соціальної, екологічної, демографічної, безпекової та інших сфер в окремих населених пунктах та територіях територіальної громади.

*Безпековий підхід* передбачає планування розвитку територіальної громади на основі вивчення та аналізу можливого впливу на ситуацію у громаді, попередження загроз з боку російської федерації та республіки білорусь, стихійних лих, кліматичних змін і техногенних катастроф, їх врахування при підготовці програм та проектів місцевого розвитку [9].

*Гендерний підхід* – використовується з метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків брати участь у всіх сферах життєдіяльності територіальної громади, врахування їх інтересів і потреб для отримання рівних суспільних благ [8]. При формуванні складу робочої групи та проведення громадських слухань необхідно обов'язково врахувати гендерний аспект, що полягає у рівному представленні різних соціальних і вікових груп чоловіків і жінок.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.** За результатами аналізу Порядку формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади

удосконалено окремі елементи функціонування організаційного механізму. Зокрема, розширено систему принципів забезпечення процесу формування Концепції, уточнено склад представників робочої групи та їх співвідношення, надані рекомендації щодо застосування додаткових практик взаємодії між учасниками. Запровадження додаткових підходів у процесі формування Концепції сприятиме орієнтації розробників Концепції на кращі показники результативності та вищий рівень ефективності використання ресурсів у різних сферах розвитку території, забезпечить врахування важливих заходів безпеки, гарантуватиме дотримання рівних прав і можливостей жінок і чоловіків брати участь у всіх сферах життєдіяльності територіальної громади.

Подальші дослідження стосуватимуться удосконалення інших механізмів забезпечення інтегрованого розвитку територій територіальних громад та їх поєднання з функціонуванням організаційного механізму.

### **Література**

1. Бузун О.В. Концепт інтегрованого розвитку самоврядних територій. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 4. С. 159-165.
2. Вяхірев М.О. Проектний підхід у сфері планування інтегрованого розвитку територіальних громад. *Public Administration and Management: modern scientific discussions : Collective monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing". 2020. 293 p. P. 96-112.
3. Лопушинський І.П., Філіппова В.Д., Плющ Р.М. Механізми забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2022. № 4(83). С. 154-160.
4. Приліпко С. М. Розвиток обслуговуючої кооперації сільських територій: теорія та практика : монографія. Київ : ТОВ "Август Трейд",

2019. 372 с.

5. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
6. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
7. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI I. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
8. Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад : наказ Міністерства соціальної політики України від 27 грудня 2022 року № 359. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0359739-22#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад : наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21 грудня 2022 року № 265. URL: <https://bit.ly/43apmP6> (дата звернення: 10.07.2023).
10. Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо проектів містобудівної документації на місцевому рівні : постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2011-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
11. Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації : постанова Кабінету

- міністрів України від 1 вересня 2021 року № 926. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-п#n8> (дата звернення: 10.07.2023).
12. Про затвердження Порядку формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади : наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 22 вересня 2022 року № 172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-22#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
14. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
15. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
16. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 року № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
17. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20 березня 2018 року № 2354-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
18. Prylipko S., Vasylieva O., Vasylieva N. Methodology of forming a comprehensive mechanism for public administration of service cooperation development in rural areas of Ukraine. *International Journal of Recent*



Technology and Engineering (IJRTE). 2019. Vol. 8, Issue-4S. P. 152-156.

### References

1. Buzun, O.V. (2018). The concept of integrated development of self-governing territories [Kontsept intehrovanoho rozvytku samovriadnykh terytorii]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. Vol. 4, pp. 159-165 [in Ukrainian].
2. Viakhiriev, M.O. (2020). Project approach in the field of planning integrated development of territorial communities [Proiektnyi pidkhid u sferi planuvannia intehrovanoho rozvytku terytorialnykh hromad]. *Public Administration and Management: modern scientific discussions : Collective monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing". 293 p. (96-112 pp.).
3. Lopushynskiy, I.P., Filippova, V.D., Pliushch, R.M. (2022). Mechanisms for ensuring the sustainable development of territorial communities in the conditions of decentralization of power in Ukraine [Mekhanizmy zabezpechennia staloho rozvytku terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii vlady v Ukraini]. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. Vol. 4(83), pp. 154-160 [in Ukrainian].
4. Prylipko, S.M. (2019). Development of service cooperation in rural areas: theory and practice: monograph [Rozvytok obsluhovuiuchoi kooperatsii silskykh terytorii: teoriia ta praktyka : monohrafiia]. Kyiv : TOV "Avhust Treid", 372 p. [in Ukrainian].
5. Pro hromadski obiednannia [On Public Associations]: Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 r. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
6. Pro derzhavnu sluzhbu [On Civil Service]: Zakon Ukrainy vid 10.12.2015 r. № 2939-VI I. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].

7. Pro dostup do publichnoi informatsii [On Access to Public Information]: Zakon Ukrainy vid 13.01.2011 r. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii z realizatsii hendernoho pidkhodu ta pidkhodu, shcho bazuietsia na dotrymanni prav liudyny, na rivni terytorialnykh hromad [On the approval of the Methodological recommendations for the implementation of the gender approach and the approach based on the observance of human rights at the level of territorial communities]: nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 27.12.2002 r. № 359. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0359739-22#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo poriadku rozroblennia, zatverdzhennia, realizatsii, provedennia monitorynhu ta otsiniuvannia realizatsii stratehii rozvytku terytorialnykh hromad [On the approval of Methodological recommendations regarding the procedure for the development, approval, implementation, monitoring and evaluation of the implementation of strategies for the development of territorial communities]: nakaz Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy vid 21.12.2022 r. № 265. URL: <https://bit.ly/43apmP6> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia hromadskykh slukhan shchodo proektiv mistobudivnoi dokumentatsii na mistsevomu rivni [On approval of the Procedure for holding public hearings on urban planning documentation projects at the local level]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.05.2011 r. № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2011-p#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia, onovlennia, vnesennia zmin ta zatverdzhennia mistobudivnoi dokumentatsii [On the approval of the

- Procedure for the development, updating, amendment and approval of urban planning documentation]: postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 01.09.2021 r. № 926. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-p#n8> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia Kontseptsii intehrovanoho rozvytku terytorii terytorialnoi hromady [On the approval of the Procedure for the Formation of the Concept of Integrated Development of the Territorial Community]: nakaz Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy vid 22.09.2022 r. № 172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-22#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
  13. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [On local self-government in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 r. № 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
  14. Pro mistsevi derzhavni administratsii [On local state administrations]: Zakon Ukrainy vid 09.04.1999 r. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
  15. Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti [On regulation of urban planning activities]: Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 r. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
  16. Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia [On service in local self-government bodies]: Zakon Ukrainy vid 07.06. 2001 r. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].
  17. Pro stratehichnu ekolohichnu otsinku [On strategic environmental assessment]: Zakon Ukrainy vid 20.03.2018 r. № 2354-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (Accessed 10 July 2023) [in Ukrainian].

18. Prylipko, S., Vasylieva, O., Vasylieva, N. (2019). Methodology of forming a comprehensive mechanism for public administration of service cooperation development in rural areas of Ukraine. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. Vol. 8, Issue-4S, pp. 152-156.